

Меркаванне

МАЎЧАЦЬ ЦІ СМАКАВАЦЬ ПАДРАБЯЗНАСЦІ?

«Школьнік, які дзейнічаў з асаблівай жорсткасцю, нанёс настаўніцы рускай мовы і літаратуры не менш як 17 удараў нажом, у тым ліку — у вобласць жыццёва важных органаў». Гэта паведамленне пра здарэнне ў сталічнай гімназіі № 74 у маі 2016 года выклікала ва ўсіх шок. Але літаральна праз некалькі месяцаў (у кастрычніку) стала вядома пра разніў ў сталічным гандлёвым цэнтры «Еўропа», якую ўчыніў 17-гадовы студэнт-першакурснік: смяротнай зброяй у яго руках стала бензапіла.

І вось новае здарэнне ў Стоўбцах, прычым са смяротнымі ахвярамі. «Гэта дзіця заўсёды было ціхае, спакойнае. Ніколі ні ў чым не было заўважана. Школу не прапускала», — так кажуць пра забойцу настаўніцы і адзінаццацікласніка людзі, якія добра ведалі хлопца і яго сям'ю.

І ўсё ж такі здарылася тое, што здарылася. Зразумела, што ў інтарэсах следства інфармацыя будзе паступаць у СМІ дазіравана, вось толькі мы жывём у эпоху лічбавага грамадства, таму і фота падазраванага, і яго прозвішча тут жа трапілі ў інтэрнэт. Вельмі хочацца ў гэтым памыліцца, але не выключана, што для кагосьці ён стане прыкладам для пераймання.

Трэба заўважыць, што за апошнія гады паведамленні пра напады школьнікаў на аднакласнікаў і настаўнікаў прыходзяць рэгулярна не толькі з ЗША, дзе агнястрэльная зброя знаходзіцца ў свабодным доступе, але і з суседняй Расіі.

Вучань 9-га класа школы ў падмаскоўнай Іванцееўцы з крыкам «Я прыйшоў сюды здохнуць!» ударыў настаўніцу інфарматыкі

кухоннай сякерай і адкрыў стральбу з пнеўмата.

У студзені 2018 года ва Улан-Удэ падлетак з сякерай і кактэйлем Молатава ўварваўся ў школу і ў літаральным сэнсе слова пачаў усіх рэзаць. У гэтай бойні пацярпелі сем чалавек. Калі ў хлопца спыталі, чаму ён так зрабіў, ён сказаў даслоўна: «Мяне ўсё дастала — настаўнікі, бацькі. Школа даўбанутая. Атэстат не даюць, усё фігова. І наогул пайшлі вы ўсе...»

У класных кіраўнікоў з'явіўся новы абавязак — адсочваць старонкі сваіх вучняў у сацыяльных сетках.

У кастрычніку 2018 года 18-гадовы студэнт адкрыў стральбу ў політэхнічным каледжы ў Керчы. Яго ахвярамі стаў 21 чалавек. Сам ён скончыў жыццё самагубствам.

Кожная такая трагедыя вельмі доўга абмяркоўваецца ў сацсетках і СМІ. У выніку падлеткі бачаць, што іх сумна вядома аднагодкі прыцягваюць да сябе павышаную ўвагу. І пакуль інфармацыя пра гэта будзе так ярка транслявацца, яны будуць знаходзіць сабе куміраў у такіх васьмі школьніках з сякерай ці нажом і паўтараць іх дзеянні. Зразумела, замоўчваць такія злачынствы немагчыма, але трэба старацца максімальна фільтраваць інфармацыю такога роду, каб не пладзіць сярод дзяцей патэнцыйных забойцаў.

Між іншым, вядома, што многія са школьнікаў, якія вырашылі выплюхнуць сваю агрэсію з дапамогай зброі, з'яўляюцца прыхільнікамі «Калумбайна» — амерыканскай гісторыі пра двух вучняў, якія напалі на школу, паранілі 37 чалавек, з іх 13 смяротна, пасля чаго пакончылі з сабой. Слова «Калумбайн» фактычна стала сінонімам масава-

га забойства. А гісторыя двух вучняў, якія ўзялі зброю і прыйшлі ў школу, працягвае «натхняць» забойцаў па ўсім свеце.

Пасля масавай разні ў пермскай школе «Лента.ру» знайшла сярод падлеткаў прыхільнікаў каларадскіх стралкоў і папрасіла іх растлумачыць, чаму яны спачуваюць забойцам? І вось якія адказы атрымалі:

«Настаўнікі і аднакласнікі, якія цуюць кагосьці, заслугоўваюць смерці. Усё таму, што, калі проста перайсці ў іншую школу, гэтыя людзі ўсё роўна будуць працягваць прыніжаць, але ўжо іншых. Натуральна, іх трэба ліквідаваць. Такім чынам ты ратуеш іншых. Магчыма, усе, хто гэта трывае ў школе, ужо былі гатовыя да гэтага першапачаткова, гэта значыць, у сям'і ў іх тое ж самае адбывалася.

«Калумбайнеры — гэта больш, чым субкультура. Эрык і Дылан — увасабленне падлеткаў, якія змаглі адпомсціць. Яны паказалі, што будзе, калі на працягу некалькіх гадоў зневажаць чалавека. Эрык і Дылан мелі рацыю ў тым, што наша жыццё — гэта ўсяго толькі гульня. Яны здзейснілі моцны ўчынак. Забіўшы тых людзей, якія гадамі цябе крыўдзілі, ты даказваеш, што не такі ўжо і слабы. Проста праз нейкі час той, каго прыніжалі, таксама вырашыць адпомсціць. Чалавек першапачаткова можа быць нармальным, але прайшоўшы праз гэта, застаецца такім жа, як раней, немагчыма. Я ўжо дастаткова нацярапеўся. Думаю, хутка ўсё зменіцца...»

«Абодва, і Эрык, і Дылан, хацелі паказаць, што яны не слабыя, што яны могуць даць адпор і пакінуць след — калі не ў памяці ўсяго свету, то хоць бы ў Амерыцы. У іх атрымалася. Але ў іх былі розныя матывы. Эрык пайшоў, каб здзейсніць масавае забойства, і пры гэтым гатовы быў памерці.

А Дылан хацеў памерці, і ён быў гатовы на масавае забойства. Адчуваеце розніцу?

Ніхто не чакаў, што дзеці так жорстка і стрымана падыдуць да тэракта. Трэба мець мазгі, каб выстраіць такі план забойства. Хоць, я думаю, яны не пайшлі б на гэта, калі б іх выслухалі, спынілі і пагаварылі з імі... Тады не спрабавалі кагосьці скапіраваць, а цяпер усе за імі паўтараюць».

Што рухала дзесяцікласнікам са стаўбоўскай школы, пакуль невядома. Сваю старонку ў сацыяльных сетках ён напярэдадні выдаліў. І зрабіў гэта, хутчэй за ўсё, свядома, бо першае, што робяць пасля падобных злачынстваў, гэта вывучаюць сацыяльныя сеткі, шукаючы там хоць нейкія тлумачэнні таму, што адбылося. Значыць, спантаным яго ўчынак нельга назваць. І чым болей будзе цяпер высоўвацца версій, тым даўжэй гэты выпадак будзе знаходзіцца на хвалі цікавасці. Але ці будуць зроблены з гэтага правільныя высновы?

Слова «Калумбайн» фактычна стала сінонімам масавага забойства.

Пэўны час таму ў класных кіраўнікоў з'явіўся новы абавязак — адсочваць старонкі сваіх вучняў у сацыяльных сетках. Аднак ці магчыма гэта зрабіць нават фізічна? І няўжо той, хто прыдумаў такую прафілактычную меру, не разумее, што падлеткі проста не будуць дапускаць у «сябры» сваіх педагогаў? Да таго ж у сацсетках ёсць шмат закрытых груп, дзе падлеткі кантактуюць толькі паміж сабой. Адным словам, пытаньня вельмі шмат. Пакуль ніхто не можа адчуваць сябе абароненым: ні дзеці, ні педагогі ў школе. Але давайце ўсё ж такі фільтраваць інфармацыю...

Надзея НІКАЛАЕВА.

ТРЫВОЖНАЯ КНОПКА ЦІ ДАПАМОГА ПСИХОЛАГА

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Увогуле, у рэгіёне рыхтуюцца да маштабных і скрупулёзных апэратыўных мерапрыемстваў. У першую чаргу спецыяльныя камісіі правядуць рэвізію ўсіх ахоўных сістэм навучальных устаноў. Будзе правярана, наколькі якасна працуюць трывожныя кнопкі. Напрыклад, пракуратурай выяўлены факты, калі дагаворы на іх работу заключаны на пэўны адрэзак часу — з 24 да 6 гадзін раніцы, калі ў школе і так няма дзяцей.

Будуць узяты пад кантроль і пазашкольнае ўстанова — дзіцячыя цэнтры, спартыўныя секцыі. Іх таксама правяраць на бяспекі.

У дапамогу — педагогі і псіхологі

Праблема бяспекі гучала ў розных кантэкстах і на абласной калегіі сістэм адукацыі, якая адбылася на мінулым тыдні. Удзельнік калегіі, начальнік упраўлення Камітэта дзяржбяспекі па Гродзенскай вобласці Аляксандр Невяроўскі, зрабіў акцэнт на ўзаемадзеянні ўсіх службаў па напярэджанні сітуацыі. На яго думку, недастаткова ўстанавіць трывожныя кнопкі ва ўстановах адукацыі, камеры відэаназірання, арганізаваць электрон-

ную прапускную сістэму. Работа павінна выйсці на новы ўзровень. Педагогам, псіхологам варта звяртаць увагу на дзяцей, схільных да жорсткасці ці, наадварот, вельмі замкнутых.

Як было агучана на калегіі, ва ўстановах адукацыі вобласці ёсць праблема з сацыяльнымі педагогамі і педагогамі-псіхологамі. Часцей за ўсё на гэтых пасадах пачынаюць сваю адпрацоўку маладыя спецыялісты, якія не заўсёды застаюцца на сваіх рабочых месцах. Ёсць дэфіцыт вопытных кадраў.

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі, намеснік старшыні профільнай камісіі Аляксандр Сягоднік падчас калегіі параіў педагогам цясней працаваць з бацькамі. Яны могуць больш актыўна ўдзельнічаць у жыцці школы, а галоўнае — у жыцці сваіх дзяцей.

Бацькі нясуць адказнасць, але...

Ролю бацькоў адзначылі ў абласной пракуратуры падчас сустрэчы з журналістамі, якая днямі адбылася ў наглядным ведамстве. Па словах намесніка пракурора Святланы Рахман, у адміністрацыйным заканадаўстве існуе толькі адзін артыкул,

які дазваляе прыцягнуць бацькоў да адказнасці за невыкананне абавязкаў па выхаванні дзяцей. Гэта можа адбыцца ў двух выпадках — калі непаўналетні здзейсніў адміністрацыйнае правапарушэнне альбо злачынства, але не дасягнуў узросту прыцягнення да крымінальнай адказнасці. Аднак існуе нямаля іншых сітуацый, калі бацькі павінны быць адказнымі за сваіх дзяцей, лічыць работнік пракуратуры.

Каб замацаваць гэтую адказнасць заканадаўча, ведамствам не аднойчы ставілася гэта пытанне перад дэпутатамі. Гэты заканадаўчы прарэз таксама варты разгляду, лічыць намеснік пракурора вобласці.

Святлана Рахман расказала аб суіцыдзе, які нядаўна адбыўся ў адным з каледжаў Лідскага раёна. Хлопец у запісцы паведаміў, як ён жыў у сям'і, з яким «пеклам» у душы. І невядома, на каго мог «выліцца» такі стан падлетка. Альбо супраць сябе, альбо супраць тых, хто яго атачае. Пракуратура будзе разбірацца ў тым, што праглядае педагогічны калектыў, псіхалагічная служба. У той жа час узнікае пытанне: чаму ўся адказнасць кландзеца толькі на педагогаў? Як сведчыць ліст, многія факты якраз сведчаць супраць бацькоў...

«Нас трэба ўспрымаць усур'ёз»

А што аб мерах бяспекі і яе прафілактыцы лічаць самі падлеткі? Я пагутарыла з вельмі актыўнай 16-гадовай дзяўчынай, навучэнкай 11-га класа гродзенскага ліцэя Таццянай Жукавец. Нядаўна яна была абрана старшынёй маладзёжнага парламента Гродзенскай вобласці.

Таццяна не спрачаецца з тым, што ў падлеткаў нестабільная псіхіка. Таму меры бяспекі лішнімі не будуць. У тым ліку і дапамога псіхалагічнай службы. Сама Таццяна не бачыць нічога ганебнага ў тым, каб абмеркаваць сваю праблему са спецыялістам, яна не аднойчы звярталася па параду да свайго школьнага псіхолога, якога лічыць сапраўдным прафесіяналам. Але ён не так даўно звольніўся і на яго месца прыйшла малады спецыяліст. Яе падыход да справы Таццяна ацэньвае як фармальны.

З другога боку, не ўсе бацькі імкнуцца скарыстацца падтрымкай псіхалагічнай службы. Сярод старэйшага пакалення існуе кансерватыўны падыход да гэтай сферы. А між іншым, вопытны спецыяліст здольны падказаць бацькам, як не прапусціць той момант, калі пачне браць верх падлеткавы максімізм. І калі на гэта не звярнуць увагу, малады чалавек сам пачне шукаць выйсце, нярэдка ў агрэсіі, — робіць свой вывад Таццяна. «Вельмі важна ісці разам, — дзеліцца яна сваім уласным вопытам. — Многія не ўспрымаюць падлеткаў усур'ёз. А між тым яны, як ніхто, адчуваюць крывадушнасць дарослых, не хочуць з гэтым мірыцца. Разуменне павінна культывацца ў грамадстве». Дарэчы Таццяна, як старшыня абласнога маладзёжнага парламента, хоча правесці ў найбліжэйшы час пасяджэнне на тэму бяспекі. І такая размова будзе максімальна адкрытай, запэўніла дзяўчына.

Маргарыта УШКЕВІЧ.